

Pēdējos gados par reemigrāciju tiek runāts daudz un plaši. Oktobrī vien notikušas vairākas diskusijas, domnīcas un konferences, kurās spriests, kā šo procesu veicināt, ar ko aizbraukušos tautiešus piesaistīt un, galvenais, noturēt Latvijā. Statistika joprojām ir negatīva. Iemesli aizbraukt un tomēr atgriezties – katram savi.

Labklājību neviens uz paplātes nepienesīs

Kādreizējā limbažniece **Linda KUSIŅA** kopā ar vīru un meitām Melāniju un Sāru uz dzīvi Lielbritānijas pilsētā Northamptonā pārcēlās 2013. gada janvārī. Tobrīd tas šķita labākais risinājums, turklāt tur jau dzīvoja vīra vecāki. Linda uzskata, ka pēc aizbraukšanas visas sliktās lietas mainījās uz labu, tomēr tas ir arī atkarīgs no paša cilvēka. – *Ja man ir konkrēts mērķis, tad esju un daru, nečīkstu, ka viss ir slikti. Tāpēc arī viss izdevās bez lielas piespēšanās vai pārdzīvojumiem*, – stāsta sarunbiedre. Vecākā meita uzreiz sāka iet skolā. Arī pašiem diezgan ātri izdevās atrast darbu, tomēr nav jau gluži tā, ka Anglijā ir tā zelta bedre, kur visiem viss ir. Ja grib dzīvot labāk, arī tur ir jāstrādā. Tāpat kā šeit.

Laika gaitā gan pāris izšķīrās. Kamēr Linda centās pielāgoties jaunajai dzīvei, meitas apmēram gadu dzīvoja pie viņas mammas Latvijā. Būdamā Lielbritānijā, viņa iepazīnās ar tagadējo vīru Māri, un nu jau ģimenē aug arī trešā meitiņa Milēna.

Sarunas par atgriešanos sākās Latvijas simtgadē, kad novembrī paciemoties pie viņas bija atbraukusi Lindas māte. Pēcāk abi ar vīru sprieduš, ka varbūt tiešām jādodas mājās. Abiem tas šķita pašsaprota-

Ģimene jau atgriezusies Latvijā, un ir tapis kopīgs foto – vidējā meita Sāra (no kreisās), Linda ar pastarīti Milēnu, vīrs Māris un vecākā meita Melānija

mi, tomēr pat pašu ģimenē kāds uz lēmumu atgriezties raudzījās skeptiski. Bija arī tādi, kuriem ģimenes atgriešanās asociējās ar neveiksmēm ārzemēs. – *Latvijā sabiedrība kopumā nav tik atvērta un gatava uzreiz akceptēt labo, šeit ir vairāk pesimisma un piesardzības attiecībā uz visām lietām. Cilvēki nevar pieņemt, ka var tā vienkārši izdomāt un braukt. Savukārt mēs sapratām – ja neatbrauksim tagad, visticamāk, to neizdarīsim nekad. Meitām bija skola, draugi, puīši un viss pārējais. Tad jau viņas atpakaļ vairs nedabūt*, – pārdomās dalās triju meitu mamma.

Gatavošanās braucienam mājup noritēja diezgan intensīvi – meklējot dzīvesvietu un skolu, lai viss būtu vienlīdz ātri un tuvs. Ja kāds atbrauc un tikai tad sāk domāt, ko darīt,

varētu būt grūtāk. Linda zināja par iespēju vērsties pēc padoma pie reemigrācijas koordinatora. To arī izdarīja un saņēma ļoti laipnas atbildes. Tomēr tagad viņa secina, ka visu saņemto informāciju būtu varējusi atrast arī pati. – *Neesam tik ilgi bijuši projām, lai nezinātu, kurās mājasslapās atrast dzīvokļu vai darba sludinājumus vai kā pieteikt bērnu skolu*, – viņa vērtē saņemtais informācijas lietderību.

Latvijā ģimene atgriezās pagājušā gada maijā, un nevienu brīdi to nav nožēlojuši. – *Mūsu gadījumā dzīves līmenis nav ne būtiski krities, ne ļoti paaugstinājies – kā dzīvojam tur, tā arī šeit*, – saka Linda. Ir daudzas lietas, kas kompensējas – kaut kas tur bija dārgāks, bet šeit ir lētāks. Un otrādi. Nemot vērā šībrīža situāciju, ģimene ir priecīga, ka

ir Latvijā. Lielbritānijā Covid-19 ietekmi un sekas var just daudz smagāk. Kaut vai tas, ka liela iedzīvotāju skaita dēļ jāstāv garās rindās pēc pārtikas. Sarunbiedre novērtē, ka šeit var mierīgi aizbraukt uz laukiem pēc svaiga gaisa. Tur ģimenei vispār nebūtu, kur aizbraukt. Viņi būtu *iesprostoti* lielpilsētas mājā. Agrāk nebija iespējams sanākt kopā katros Ziemassvētkos, jubilejās, jo nevarēja tā vienkārši pateikt: – *Hop! Braucam!* Jārēķinās, ka ģimenē tomēr ir pieci cilvēki. Viss laikus jāplāno. Protams, Anglijā ir palikuši draugi, varbūt pietrūkst kāda iecienītāka veikala, kāda nav šeit.

Pārcelšanās bija liels notikums arī bērniem. Vidējai meitai Sārai doma par to patika uzreiz. – *Viņai patīk jaunas lietas un viss šķiet forši*, – meitu raksturo mamma. Melānija, vecākā no trim māsām, sākumā bija noskaņota dumpiniecišķi, jo ir taču skola un draugi. Tomēr nu jau ar situāciju ir aprasts. Ja šobrīd ģimenei jautātu, visi kā viens teiktu, ka par atpakaļbraukšanu pat nedomā.

Atgriežoties mājās, ģimene apmetās uz dzīvi galvaspilsētā. Vīram Mārim darba meklējumi nebija ilgi. Viņš sāka strādāt ceļu būves uzņēmumā jau pirmajā nedēļā. Linda vēl kādu laiku mājās auklēja mazo Milēnu, kurai tobrīd bija tikai astoņi mēneši. Pērn septembrī Linda atrada darbu lidostā *Rīga*. Darbavieta šķita kā viduspunkts starp Latviju un Angliju. Tomēr līdz ar pirmo Covid vilni darbs tika zaudēts, jo notika kolektīvā atļaišana. Ilgi gan bez darba apņēmīgā sieviete nepalika, un šobrīd darbojas reklāmas aģentūrā. – *Vienmēr viss aiziet tā, kā tam jānotiek, un sakārtojas*, – secina reemigrante.

Runājot par valsts atbalstu, Linda teic, ka viņa pārstāv nepopulāro viedokli – viņai nešķiet, ka valstij visos ar reemigrāciju saistītajos jautājumos būtu kaut kā īpaši jāpalīdz. Turklāt vēl retoriski jautā, kam tad tā kaut ko iedos – konkrēti viņai, viņas bērniem? Gan aizbraukt, gan atgriezties ir bijusi viņas ģimenes izvēle. Savukārt tagad ģimene apsver iespējas izmantot *Altum* programmas atbalstu mājokļa iegādei. Tomēr tas nenoziņē, ka bez atbalsta par to nedomātu. Linda uzskata – sabiedrības liels daļas problēma ir tā, ka cilvēki paši nav gatavi iet kaut ko darīt un sūdzas, ja nevienš viņiem nepalīdz. Viņaspārāt, jābūt otrādi: – *Parādi, ka dari kaut ko arī pats. Tad vari būt priecīgs, ka kāds tavus centienus novērtē, nāk pretī un kaut ko palīdz, nevis "dari neko" un gaidi, kad kāds visu paveiks tavā vietā*.

Pandēmija liek pieņemt lēmumu ātrāk

Liepupes pagasta iedzīvotāji **Lienci MALIKAI** pēc 12 Īrijā aizvadītiem gadiem 1. septembrī veiksmīgi izdevās atgriezties vecāku mājās.

Pirms doties svēsumā, jaunieši jau bija ieguvusi bakalaura grādu ekonomikā, maģistra grādu personālvadībā un strādāja par sekretāri. Skolā viņa mācījās vācu valodu, bet, lai spētu brīvi sarunāties ar uzņēmuma ārvalstu klientiem, pamatīgāk bija jāapgūst angļu valoda. Ar tādu domu arī 2008. gadā devusies uz Dublinu. Tur apmeklēja valodas kursus – gan valsts apmaksātus, gan privāttundas, paralēli strādājot. Pēc gada, kad it kā bija jābrauc mājās, ģimene ieteica pagaidām to nedarīt, jo ekonomikas krīzes dēļ daudzi Latvijā tobrīd zaudēja darbu.

Liene pirmos gadus strādāja par apkopēju. Tas cilvēkam ar maģistra grādu ir diezgan grūti, bet darba devēju cieņpilnā attieksme iemācīja novērtēt jebkura darba nozīmi. Nokārtojusi valodas eksāmenu, viņa mērķēja augstāk. Pati smeļ – ja būtu zinājusi, ka risks tik ātri attaisnosies, nebūtu tik ilgi gaidījusi, bet mēģinātu tikt pie labāka darba vēl agrāk. Laikam latvieši ir perfekcionisti... Lienes mērķis bija darboties personālvadības jomā, jo patīk uz klausīt cilvēkus un viņiem palīdzēt, bet lielākais gandarījums ir savest kopā darba devējus un darbiniekus. Pamažām tas sasniegts.

Sākoties *kovidkrīzei*, dzīve Īrijas galvaspilsētā, kur allaž valda rosiņa, cilvēki mīl futbolu, pulcējas krogos un bāros, it kā apstājās. Daudzas iestādes pārgāja uz attālinātu darbu. Tā darīja arī Īrijas uzņēmums, kas veic grāmatvežu, analītiķu un tamlīdzīgu profesiju pārstāvju atlasu un kurā strādā Liene. Darba devējs, zinot, cik ļoti viņai patīk mājās, piedāvāja strādāt no dzimtenes.

Lienci, kura šobrīd dzīvo Liepājā, svarīgais ir latviskās un ģimeniskās vērtības. Viņa ir dziedājusi divos Īrijas latviešu koros, braukusi uz visiem Dziesmu svētkiem un

Liene latviešu tautastērpā kādā kora pasākumā Dublīnas Rakstnieku muzejā

piedalījusies Latvijas vēstniecības Īrijā rīkotajos pasākumos. Ja nebūtu domas atgriezties Latvijā, tam visam nesaskaftu jēgu. No savas ģimenes viņa ārzemēs bija vienīgā. – *Man ir vairāki krustbērni. Gribu piedalīties viņu izaugšanā, nevis būt tante kaut kur tālumā*, – viņa saka.

Atgriežoties pašai visvairāk neskaidrību bija par administratīviem jautājumiem – vai un kādā kārtībā par atgriešanos ziņot Valsts ieņēmumu dienestam, kā atvērt bankas kontu, kas nepieciešams, lai varētu sākt izmantot portālu www.latvija.lv, kā deklarēt dzīvesvietu, reģistrēties pie ģimenes ārsta un tamlīdzīgi. Ļoti palīdzēja Vidzemes plānošanas reģiona koordinatore sniegtā informācija. – *Reemigrācijas koordinátoru projekts ir*

labs. Ir sajūta, ka tevi ir gatavi uz klausīt, jo neskaidrība rada nevajadzīgu stresu, – saka Liene.

Sarunbiedre spriež, ka šobrīd daudzi pārvērtē svarīgo un izvēlas atgriezties mājās. – *Šādā neskaidrības periodā ir tendence būt pie savējiem. Kad ir darbs un laba ekonomiskā situācija, cilvēks neko nemeklē. Savukārt ja viņš ir atvērts darba attiecībām, tad šobrīd atpakaļ mājās var dabūt labus speciālistus*, – vērtē Liene. Viņaspārāt, visnoderīgākais latvietis var būt Latvijā, tāpēc neizslēdz, ka ar laiku varētu sniegt savas profesionālās zināšanas arī vietējiem klientiem reģionā. Tāpat reemigrantēs plānos ir papildināt zināšanas uzņēmējdarbībā, lai, iespējams, īstenotu arī kādu radošāku sapni.

Latvijā saista māju sajūta un IT nozares izaugsmes potenciāls

Nilam Dānijā pietrūka māju sajūtas un skaisto Latvijas saulrietu

Vērtīgu pieredzi turpmākajai dzīvei un darbam gan gūt, esot prom no Latvijas arī salīdzinoši neilgu laiku. Limbažnieks **Nils PUTNIŅŠ** informācijas tehnoloģiju (IT) nozarē strādā jau kopš 17 gadu vecuma un daudz ko apguvis pašmācības ceļā. Pēc vidusskolas ieturējis vairākus gadu *darba pauzi*, 2015. gadā puišs devās uz Dāniju, lai tomēr iegūtu arī augstāko izglītību. Viņš teic, ka iespējas tikt budžeta grupā bija arī Latvijā, bet ne garantēti. Savukārt Dānijā bezmaksas augstākā izglītība pieejama visiem.

Reemigrācijas projekts veicina vajadzību apzināšanu un atbalsta iespēju popularizēšanu

Alojas novadā reemigrācijas jautājums tika aktualizēts, pateicoties VARAM organizētajam un Rīgas plānošanas reģiona koordinētajam projektam *Reemigrācijas pakalpojumu sekmēšana novados*. Pērn ruden tā īstenošanai novadam tika piešķirti 8050 eiro.

Alojas novada domes projektu vadītāja **Aiva MIŠKOVSKA** stāsta, ka sākotnēji nebija tāda mērķa projektā noteikti panākt, ka novadā atgriežas un dzīvesvietu deklarē konkrēts skaits ārzemēs dzīvojošo. Statistiski to arī ir grūti novērtēt, jo deklarējoties tā iemesls nav jānorāda. Drīzāk uzdevums bija popularizēt atbalsta iespējas un sniegt informāciju tiem, kuri jau ir atgriezušies vai to vēl plāno. Iedzīvotāju aptaujas un sarunas izkristalizējās konkrētas vajadzības – daudziem trūcis informācijas, kur meklēt palīdzību. Turklāt jautājums izrādījās aktuāls arī skolām, kurās uzsāka mācības mājās pārbraukušo bērni.

Nemot vērā minēto, projektā īstenotas vairākas aktivitātes: izdots buklets par re-

emigrantu iespējām Alojas novadā, bijušas publikācijas laikrakstos, uzņemta īsfilma *Dzīve ārzemēs*, kas papildināta ar intervijām. Bijušas divas aktivitāšu dienas reemigrantu ģimenēm, kā arī lekcijas (viena no divām plānotajām) pedagogiem un sociālajiem darbiniekiem par darbu ar reemigrantu bērniem. Ārkārtas situācijas dēļ izpalika viesošāns pie diasporas pārstāvjiem.

Kādus reemigrantus Alojas novads gaida atgriežamies? A. Miškovska uzskata, ka jebkurš cilvēks, kurš atgriežas uz dzīvi novadā, ir vērtība. Protams, pašvaldībai ir prieks par tiem, kuri rada kādu pievienoto vērtību, piemēram, uzņēmējumi, jaunām ģimenēm, kas šeit iekārto mājas, dzīvokļus. Novads arī ik gadu dod atbalstu uzņēmējdarbības uzsākšanai, kam var pietiekties ikviens novadā dzīvojošais. Zīmīgi, ka tomēr pēdējos gados šo atbalstu saņēmuši tieši no ārzemēm atbraukušie, piemēram, Ilze Ozola, kurai izdevās īstenot savu ieceri par purva kūrpiem. Viss atkarīgs no idejas.

Sagatavoja Ieva OZOLA

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Par pielikuma «Tuvplānā» saturu atbild projekta īstenotāja – SIA «Zdēvniecība Auseklis».

Pielikuma redaktore Regina Tamane